

Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru a Phrif Gwnstabl Heddlu Gogledd Cymru

Llythyr Archwilio Blynyddol 2022

Dyma ein llythyr archwilio blynyddol ar gyfer Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru a Phrif Gwnstabl Heddlu Gogledd Cymru.

Mae'n crynhoi'r negeseuon a chasgliadau allweddol a gododd o'm cyfrifoldebau statudol dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'm cyfrifoldebau adrodd dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Cyfrifoldebau'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd a'r Prif Gwnstabl

Cyfrifoldeb y Comisiynydd Heddlu a Throsedd (y Comisiynydd) a'r Prif Gwnstabl yw:

- sefydlu systemau rheolaeth fewnol i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod eu hasedau'n ddiogel;
- cynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â rheoliadau perthnasol; a
- sefydlu a pharhau i adolygu trefniadau priodol i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'u hadnoddau.

Mae cyrff yr heddlu yng Nghymru'n paratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Fy nghyfrifoldebau a chasgliadau archwilio

Bob blwyddyn mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl i wneud yn siŵr bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrif yn briodol.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- ddarparu barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r corff i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'i adnoddau; a
- chyhoeddi tystysgrif sy'n cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o'r cyfrifon.

Rydym yn parhau i gydnabod y straen enfawr y mae COVID-19 wedi'i rhoi ar wasanaethau cyhoeddus ac yn amcanu at weithio mewn ffordd sy'n ceisio lleihau'r effaith ar ymateb cyrff cyhoeddus i COVID-19, gan ddal i gyflawni ein cyfrifoldebau statudol.

Mae'r datganiadau ariannol a baratowyd gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl yn rhoi darlun cywir a theg o'u sefyllfa a thrafodion ariannol

Roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio ar 31 Mai yn dda.

Fe wnaed nifer o newidiadau i'r datganiadau ariannol a ddeilliodd o'n gwaith archwilio. Cafodd y materion allweddol a gododd o'r archwiliad o'r cyfrifon eu cyflwyno i aelodau'r Cydbwyllgor Archwilio yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ar 10 Hydref 2022.

Ar 17 Hydref 2022, fe gyhoeddais farn archwilio ddiamod ar ddatganiadau ariannol y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol y naill gorff a'r llall. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiadau Cyfrifon.

Cafodd y Datganiadau Llywodraethu Blynyddol a'r Adroddiadau Naratif a oedd yn cyd-fynd â'r cyfrifon blynyddol eu paratoi yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent yn gyson â'r datganiadau ariannol â'n gwybodaeth ni am Heddlu Gogledd Cymru

Rwyf wedi fy argyhoeddi bod gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl drefniadau priodol i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'u hadnoddau

Mae fy ystyriaeth i drefniadau'r corff ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi bod yn seiliedig ar:

- y gwaith archwilio a wnaed ar ddatganiadau'r cyfrifon;
- canlyniadau'r gwaith archwilio a wnaed ar systemau rheolaeth fewnol y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl, fel y nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol;
- canlyniadau gwaith arall a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol gan gynnwys ein hadolygiad ni o gydweithio rhwng y gwasanaethau brys yng Nghymru a rhwng y pedwar llu Cymreig;
- canlyniadau gwaith cyrff adolygu allanol eraill, e.e. Arolygiaeth Cwnstabliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi (ACGTAEF)
- unrhyw waith arall, gan gynnwys gan y gwasanaeth Archwilio Mewnol, a oedd yn angenrheidiol yn fy nhyb i er mwyn cyflawni fy nghyfrifoldebau.

At ddibenion fy ngwaith, fe werthusais systemau'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl yn erbyn nifer o gwestiynau. Caiff y dull hwn ei nodi'n fanwl yn **Atodiad 1** i'r llythyr hwn. Ar gyfer pob cwestiwn, rwy'n ystyried a oes bylchau yn y trefniadau y disgwylir iddynt fod wedi'u sefydlu, ac arwyddocâd y bylchau hynny.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, rwyf wedi fy argyhoeddi bod gan y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl drefniadau priodol i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'u hadnoddau.

Fe gyhoeddais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon y Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl wedi cael ei gwblhau ar 17 Hydref 2022

Nid wyf wedi cael unrhyw gwestiynau na gwrthwynebiadau gan etholwyr mewn perthynas ag archwiliad 2021-22.

A minnau wedi rhoi barn archwilio ar y datganiadau ariannol ac wedi dod i gasgliad ynghylch trefniadau'r Comisiynydd a'r Prif Gwnstabl i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'u hadnoddau, roeddwn yn gallu ardystio bod yr archwiliad wedi'i gwblhau pan gyhoeddais fy marn archwilio.

Ffi archwilio ariannol

Mae'r ffi archwilio ariannol ar gyfer 2021-22 yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd ac mae disgwyl iddi fod yn gyson â'r ffi gytunedig a nodwyd yng Nghynllun Archwilio Blynnyddol 2022.

Yn gywir

Matthew Edwards
Cyfarwyddwr yr Ymrwymiad
Tros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

cc

Atodiad 1

Meini prawf i asesu trefniadau ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio adnoddau

Arddangosyn 1: meini prawf ar gyfer asesu trefniadau

Trefniadau rheoli perfformiad a rheolaeth ariannol gorfforaethol	Cwestiynau am y trefniadau
Sefydlu amcanion sy'n pennu polisi a phrosesau penderfynu	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau ar gyfer pennu, adolygu a chyflawni eu hamcanion strategol a gweithredol?
Diwallu anghenion defnyddwyr, rhanddeiliaid a'r boblogaeth leol	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu sianeli cyfathrebu gyda'r boblogaeth leol, defnyddwyr y gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill gan gynnwys partneriaid, ac a oes trefniadau monitro i sicrhau bod negeseuon allweddol am wasanaethau yn cael eu hystyried?
Monitro ac adolygu perfformiad	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau ar gyfer monitro a chraffu ar berfformiad, i ganfod amrywiannau posibl yn erbyn amcanion strategol, safonau a thargedau, ar gyfer gweithredu lle y bo angen ac adrodd wrth y Comisiynydd/Prif Gwnstabl?
Cydymffurfio â pholisïau sefydledig	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i gynnal system rheolaeth fewnol gadarn, gan gynnwys y rhai ar gyfer sicrhau y cydymffurfir â deddfau a rheoliadau, a pholisïau a gweithdrefnau mewnol?
Risgiau gweithredol ac ariannol	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i reoli eu risgiau busnes arwyddocaol?
Rheoli adnoddau ariannol ac eraill	A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i werthuso a gwella'r gwerth am arian y maent yn ei gyflawni wrth ddefnyddio'u hadnoddau?

Trefniadau rheoli perfformiad a rheolaeth ariannol gorfforaethol	Cwestiynau am y trefniadau
	<p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i sicrhau bod eu gwariant yn cyfateb â'r adnoddau sydd ar gael iddynt?</p>
	<p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i reoli a monitro perfformiad yn erbyn cyllidebau, gan gymryd camau cywirol lle y bo'n briodol, a hysbysu'r uwch reolwyr a'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl ynghylch y canlyniadau?</p>
Safonau ymddygiad ac ati priodol.	<p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau i fonitro a chraffu ar berfformiad, i adnabod amrywiannau posibl yn erbyn amcanion strategol, safonau a thargedau ar gyfer gweithredu?</p>
	<p>A yw'r Comisiynydd/Prif Gwnstabl wedi sefydlu trefniadau sydd wedi'u bwriadu i hybu a sicrhau uniondeb a phriodoldeb o ran y modd y maent yn cynnal eu busnes?</p>

Atodiad 1

A yw archwilyr wedi adnabod unrhyw arwyddion efallai nad oes trefniadau priodol wedi'u rhoi ar waith o adolygiad o'r ffynonellau canlynol yn ystod eu gwaith archwilio arferol?	Canfyddiadau a chasgliad Yn seiliedig ar y canfyddiadau isod nid oes unrhyw arwyddion efallai nad oes trefniadau priodol ar waith.
Archwiliad o'r cyfrifon	Barn ddiamed a roddwyd ar 17 Hydref 2022.
Adroddiadau lleol a chenedlaethol Archwilio Cymru	<p>Adolygiad o gydweithio rhwng gwasanaethau brys yng Nghymru. Cyhoeddwyd canfyddiadau'r adolygiad hwn ym mis Ionawr 2022.</p> <p>Canfu'r adolygiad fod y gwasanaeth brys 'golau glas' yn tyfu'n araf ond bod angen newid sylweddol mewn gweithgarwch i gynyddu'r effaith i'r eithaf a gwneud y defnydd gorau o adnoddau.</p>
Adroddiadau archwilio mewnol	<p>Yn ystod 2021-22, cynhaliodd TIAA 24 o adolygiadau (20 yn 2020-21) gan gynnwys deg a gynhaliwyd yn gydweithredol ar draws lluoedd Cymru. O'r 24, aseswyd fod 15 yn darparu sicrwydd sylweddol (13 yn 2020-21), saith gyda sicrwydd rhesymol (chwech yn 2020-21), dau gyda sicrwydd cyfyngedig (Rheoli Iechyd a Diogelwch ac Asedau Sefydlog) (un yn 2020-21).</p> <ul style="list-style-type: none"> Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol oedd 'Rwy'n fodlon bod digon o waith archwilio mewnol wedi'i wneud i'm galluogi i ddod i gasgliad cadarnhaol ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd a'r Prif Gwnstabl. Yn fy marn i, mae gan y Comisiynydd Heddlu a Throsedd a'r Prif Gwnstabl brosesau rheoli, rheolaeth a llywodraethu digonol ac effeithiol ar waith i reoli cyflawniad eu hamcanion.'

<p>A yw archwilwyr wedi adnabod unrhyw arwyddion efallai nad oes trefniadau priodol wedi'u rhoi ar waith o adolygiad o'r ffynonellau canlynol yn ystod eu gwaith archwilio arferol?</p>	<p>Canfyddiadau a chasgliad</p> <p>Yn seiliedig ar y canfyddiadau isod nid oes unrhyw arwyddion efallai nad oes trefniadau priodol ar waith.</p>
<p>Adroddiadau Arolygu Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi (ACGTAEF)</p>	<p>Cynhaliwyd arolygiad thematig ar y cyd o'r daith cyfiawnder troseddol ar gyfer unigolion ag anghenion ac anhwylderau iechyd meddwl ac fe gyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Tachwedd 2021. Mae argymhellion wedi cael eu cyhoeddi ar gyfer yr holl luoedd heddlu.</p>
<p>Adolygiad o bapurau allweddol e.e. strategaethau, cynlluniau, papurau cyfarfodydd a.y.b.</p>	<p>Cynhelir adolygiad o'r papurau allweddol fel rhan o'n proses archwilio. Rydym yn ystyried a yw'r Datganiadau Ariannol a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn gyson â'r wybodaeth yr ydym wedi'i chasglu o'r ffynonellau hyn.</p> <p>Ni wnaeth ein gwaith nodi unrhyw anghysondebau.</p>
<p>Adrodd ar y gyllideb</p>	<p>Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2021-26 yn nodi gofynion o ran y gyllideb a disgwyliadau o ran gwariant. Caiff y strategaeth hon (golwg pum mlynedd ymlaen) ei hadnewyddu'n flynyddol i sicrhau bod diffygion sydd i ddod o ran y cyllid yn cael eu hadnabod yn gynnar a bod camau cywirol yn cael eu cymryd, gan felly sicrhau bod adnoddau'n cyfateb â'r gwariant a gynllunnir.</p>

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar lywodraeth ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian o lywodraeth leol, yn asesu'r modd y cydymffurfir â'r gofynion sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Senedd a chyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw torfol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae ganddynt ill dau eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel a ddisgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo ef ei hun unrhyw swyddogaethau.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.